

Koulutussuositukset kokemusasiantuntijakoulutukseen

SISÄLTÄEN MYÖS PALKKIOKÄYTÄNNÖT- JA SUOSITUKSET

KOKOA

- Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry

© 2020 Riikka Nieminen /KoKoA -Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2661-7

Koulutussuositukset kokemusasiantuntijakoulutukseen

SISÄLTÄEN MYÖS PALKKIOKÄYTÄNNÖT- JA SUOSITUKSET

KoKoA -Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry

Sisällysluettelo

Termit ja työtehtävien muutokset

Sivulta 3 alkaen.
Kokemustieto ja koulutus tekevät
kokemusasiantuntijan.

Yhdenvertaisuus

Sivulta 5 alkaen.
Asiakkaan äänen tulee kuulua
marginaalistakin ja siksi olisi ar-
vokasta pitää koulutukset maksut-
tomina ja siten yhdenvertaisina.

Tarvittavat resurssit ja hakuprosessi

Sivulta 7 alkaen.
Mahdollisimman avoin hakupro-
sessi on eduksi, jotta osallistet-
tua saadaan mahdollisimman
kattava joukko ihmisiä.

Esipuhe

Uusien koulutussuositusten laatiminen on vahvasti ajankoh-
taista, sillä ala muuttuu.
KoKoAssa välitämme jäsenillem-
me toimeksiantoja, joten meillä
on tietoa siitä, miten toimeksian-
not ovat vuosien saatossa muut-
tuneet ja myös siitä, millaisia
taitoja ja vaatimuksia työ nykyi-
sin asettaa.

Meillä on jäsenenä monenlaisella
kokemustaustalla yli 550 kou-
lutettua kokemusasiantuntijaa.
Olemme tutustuneet hyvin erilai-

siin koulutuksiin jäsenhakemusten
yhteydessä, mistä syystä meillä on
poikkeuksellisen hyvät näkymät
kokemusasiantuntijatoiminnan
nykytilaan.

Työssä ei ole tarkoitus mässäillä
vaikeuksilla, vaan löytää keinoja ja
ratkaisuita. Kun on kyennyt hyväk-
symään ja käsittelemään oman
historiansa ja jäsentämään asiat,
omasta tarinasta tulee työväline.
Identiteetin muutos asiakkaasta
asiantuntijaksi vaatii aikaa, ja siksi
muutaman päivän valmennukset
eivät kannu pitkälle. Koulutuspaik-
koja ei myöskään aina tarvitse täyt-
tää, sillä kannattaa mieluummin
panostaa yksilöön ja laadukkaaseen
työskentelyyn. Jos ihminen ei ole
vielä valmis kertomaan vaikeimpia
kokemuksiaan ihmisten edessä,

niin ei ole eettistä asettaa häntä
sellaiseen tilanteeseen, vaikkakin
jokainen toki jakaa vain sen verran
kuin haluaa.

Kokemusasiantuntijakoulutus ja
-työ ei kuitenkaan sovi kaikille.
Kuka tahansa osaa valittaa, mutta
koulutettu kokemusasiantuntija
osaa kertoa, miten ongelmien kans-
sa opitaan elämään.

Espoossa 26.8.2020

Riikka Nieminen,
puheenjohtaja
KoKoA
-Koulutetut
Kokemusasiantuntijat ry

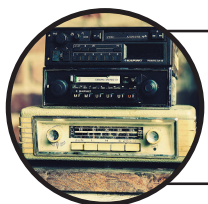
Suosittelusten käyttö yhdenmukaistaa

Sivulta 9 alkaen.
Kokemusasiantuntijakoulutuksia järjestävät kirjavasti monet tahot. Olemme siksi huomioineet yksityiskohtaisemmin joitakin asioita, jotta paremmin pääsisimme kohti yhdenmukaisempia koulutuksia.

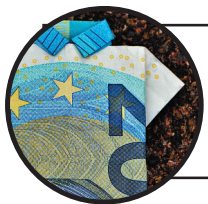
Koulutuksen sisältö ja sopimus

Sivulta 10 alkaen.
Koetaan tarvetta yli 50 lähiopetustunnin koulutukseen, joka kestää yli 4kk. On tärkeää huomioida kokemusasiantuntijan näkemys jo koulutusta suunniteltaessa.

Koulutusrunko -esimerkki

Sivulta 15 alkaen.
Esiin on noussut ns. "pula-ajan kurseja". Niissä on yritys antaa tiedot ja valmiudet muutamassa päivässä. Identiteetin muutos ei kuitenkaan tapahdu ilman työstämistä ja hyväksyntää, jotka vaativat aikaa.

Palkkiosuosittelut ja -käytännöt

Sivulta 17 alkaen.
Kyselymme kertoi että ennen koulutusta työelämässä oli kiinni 30% vastanneista ja kokemusasiantuntijakoulutuksen jälkeen 66%.

Mitä kokemusasiantuntijuus minulle merkitsee?

Sivulta 21 alkaen.
Koulutettu kokemusasiantuntija kirjoittaa omasta työpäivästään.

10 syytä tilata kokemusasiantuntija

Sivulta 23 alkaen.
Lisää löytyy henkilökunnan, organisaation ja palveluiden kehittämisen piiristä. Tässä lähinnä palvelu-asiakas -kokemusasiantuntija (trio-malli).

Yhteistyö ja Kansallinen kokemusasiantuntijatyöryhmä

Sivulta 25 alkaen.
Ajankohtaista tietoa löydät:
<https://www.kokemusasiantuntijat.fi/kansallinen-tyoryhma/>

Kokemus- asiantuntija

Koulutetulla kokemusasiantuntijalla on omakohtainen kokemus eli kokemustietoa jostain teemasta. Kokemus on ollut elämää mullistavaa ja tuottanut erilaista perspektiiviä. Omien kokemusten ja ajatusten reflektointiin tarvitaan koulutusta, harjoituksia, palautetta ja uusia taitoja. Kokemuksesta työstehtään asiantuntijuutta. Muutos asiakkaasta asiantuntijaksi ei tapahdu kiirehtien.

Kokemusasiantuntija on arvokas lisä esimerkiksi työryhmään, kommentoimaan palvelua asiakkaan tai omaisen näkökulmasta.

“Taksinkuljettaja kertoi olleensa aikaisemmin ammatiltaan psykiatrinen sairaanhoitaja. Hän oli työssään kohdannut paljon masennuksesta kärsineitä potilaita. Hän koki empatiaa heitä kohtaan ja ajatteli ymmärtävänsä, miten pahalta sairaus tuntuu. Myöhemmin hän itse sairastui masennukseen. Tilanteen toivoton vaikeus tuli kuitenkin yllätyksenä. Vaikka hän oli halunnut ja yrittänyt ymmärtää, niin asia ei ollut auennut, kuin vasta oman kokemuksen kautta.”

Termien oikealla käytöllä edistämme eettistä tapaa käsitellä ja arvostaa ihmisten kokemuksia.

Kaikki saman kokeneet ovat keskenään vertaisia. Kaikki vertaiset tai kuntoutujat eivät sovellu kokemusasiantuntijoiksi, mistä syystä on järkevää miettiä ketä koulutetaan ja miksi.

Jos koulutuksen jälkeen herää työssä ongelmia, on aluevastaavien ja muiden kokemusasiantuntijoiden tuki tai kokemusasiantuntijalle järjestetty työnohjaus tärkeää. Työnohjauksessa käsitellään luottamuksellisesti työssä esiin tulleita haasteita. KoKoAlla on maakunnissa aluevastaavia, jotka järjestävät tapaamisia ja tapahtumia, edistävät kokemusasiantuntijatoiminnan juurtumista sekä virittävät yhteistyötä.

Kokemusasiantuntijat ovat tärkeitä esikuvia ja toivon ylläpitäjiä, omaisten ja vertaisten lisäksi myös henkilökunnalle. Parasta stigman poistoa on kertoa tabu-aiheistakin rehellisesti, omalla nimellä ja kasvoilla. Eri medioiden haastattelupyynnöt ovat lisääntyneet, kun kokemusasiantuntijoidemme laaja skaala on tullut tietoon.

Kokemusasiantuntijavastaanotolla kahdenkeskisissä tapaamisissa kokemusasiantuntijat elävät mukana asiakkaan tunnemaailmassa, mutta pystyvät tulemaan sieltä pois, kuten muutkin ammattilaiset. Oman kokemuksensa avulla he pystyvät kuitenkin tuomaan tilanteeseen tarkentavia kysymyksiä ja aitoa ymmärrystä. He voivat myös kertoa omista kokemuksistaan, mikäli sille on tilaa. Luottamuksen luominen on arvokasta, ja asiakas saattaa myöhemmin olla vastaanottavaisempi muille palveluille.

Yksi kokemusasiantuntijan tehtävistä on herättää uskoa ja toivoa palveluita kohtaan. Tällöin palvelut myös tutkitusti toimivat paremmin, joten tästä on etua kaikille. Kokemusasiantuntija ymmärtää asiakasta, koska on ollut samassa tilanteessa, mutta toisin kuin vertainen tai kuntoutuja, kokemusasiantuntija voi olla myös esimerkiksi siitä, mikä kuntoutumisessa on hänelle ollut avuksi ja millä motivaatiota on voinut pitää yllä.

Koulutuksen aloittaminen edellyttää kuntoutuksen loppusuoralla olemista tai kroonisen tilanteen hyvää tasapainoa.

Muutama vuosi sitten kokemusasiantuntijat työllistyivät oppilaitoksissa luennoiden. Koulutukseen kohdistuneet leikkaukset ovat muuttaneet toimeksiantot voimakkaammin asiantuntijatyön suuntaan.

- **OMALLA KOKEMUSTARINALLA LUENNOINTI**
- **PALVELUIDEN SUUNNITTELUSSA TYÖSKENTELY**
- **LUOMASSA LUOTTAMUSTA ASIAKKAAN JA PALVELUN VÄLILLE**
- **OHJAUSRYHMÄTYÖSKENTELY**
- **PALVELUIDEN ARVIOINTI**
- **ASIAKKAAN ÄÄNENÄ TOIMIMINEN**
- **POTILASOHJEIDEN JA OPASTEIDEN ARVIOIMINEN**
- **ESIMERKILLÄ MOTIVOINTI, HOITOON SITOUTTAMINEN**
- **TYÖRYHMÄTYÖSKENTELY**
- **ALUSTUS SEMINAARISSA, KOKOUKSESSA TMS.**
- **PANEELIIN OSALLISTUMINEN**
- **KOKEMUSASIAANTUNTJAVASTAANOTTO ESIM. TERVEYSASEMALLA**
- **HAASTATTELUIDEN ANTAMINEN ERI MEDIOIHIN**
- **TUKIHENKILÖTOIMINTA**

Yhden- vertaisuus

Kokemusasiantuntijakoulutuksen lähtökohtana on hierarkiatasojen hälventäminen, yhdenvertaisempi arvoasteikko. Kenenkään tieto ei ole parempaa tai arvokkaampaa.

Hyvä tapa tähän on koulutuksen järjestäminen yhteisvalmennuksena, jolloin koulutettavien lisäksi siihen osallistuu esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisia sekä kunnan työntekijöitä. Samalla, koulutusta käydessään, kokemusasiantuntijuuden idea ja mahdollisuudet avautuvat paremmin työntekijöille. He voivat toimia myös omalla alueellaan tai tulosyksikössään kokemusasiantuntijakoordinaattoreina. Näin he omalta osaltaan auttavat juurruttamaan ja edistämään kokemustiedon käyttöä.

Hierarkiatasojen hälventäminen mahdollistaa jaetun asiantuntijuuden ja yhteiskehittämisen, jolloin kyetään huomioimaan useita erilaisia näkökulmia. Tällaisissa työryhmissä saadaan synnytettyä palveluita, jotka parhaiten palvelevat asiakkaita. Joihinkin työryhmiin saatetaan palkata kokemusasiantuntija, mutta lopulta tätä panosta ei kuitenkaan osata hyödyntää. Jos kokemuskäsitteitä tai kehittämisideoita ei huomioida, asiakasosallisuus ei toteudu kuin näennäisesti.

Voi olla työyhteisöille vaativaa, jos entisestä asiakkaasta tulee uusi työpari. Muutoksessa on kuitenkin voimaa, sillä löytyy uusia ja erilaisia palveluita tai tapoja tarjota niitä.

Kokemusasiantuntija voi olla mukana asiakaskohtaamisissa luomassa luottamusta palveluun tai hoitoon ammattilaisen rinnalla sekä toimimassa myös tulkkina asiakkaan ja työntekijän välissä.

Asiakas saattaa kuitenkin arvottaa työntekijän hierarkiassa itseään korkeammalle, ja silloin neuvon vastaanottaminen on vaikeaa. Saman kokeneelta ne hyväksytään helpommin. Kokemusasiantuntijalla on tärkeä rooli yhteyden luomisessa, palveluun sitouttamisessa sekä toivon ylläpitämisessä.

Kokemusasiantuntijakoulutuksen alkaessa
työelämässä oli kiinni: **30%**

Kokemusasiantuntijakoulutuksen
jälkeen työelämässä kiinni: **66%**

<http://www.kokemusasiantuntijafi/tietoa/kokemusasiantuntijana-toimineelle-kysely-tulokset/>

**Tulevasta koulutuksesta on
tärkeä tiedottaa
hyvissä ajoin ja laajasti.
Voitte ilmoittaa koulutuksesta
myös
nettisivuillamme:**

www.kokemusasiantuntijat.fi

65%

Arvioi tarvitsevansa laajemman
kuin 50 tunnin koulutuksen.

60%

Olisi valmis sitoutumaan
pidempään kuin
4kk koulutukseen.

Tarvittavat resurssit

Mikäli resurssit eivät riitä, voimat voi yhdistää toisen tahon kanssa. Koulutuksesta säästäminen ei palvele itse tarkoitusta.

Koulutuksen keston tulee olla riittävä, pidämme 4kk pituutta minimitasona. Laajuden minimi on 50 lähiopetustuntia.

Vaillinainen koulutus saattaa olla hyödytön tai jopa eettisesti arveluttava, mikäli kokemusasiantuntija ei saa riittävää tukea ja tietoa muutoksessaan kohti kokemusasiantuntijuutta.

Resurssien yhdistämisessä on paljon etuja. Myös koulutukseen haluvat toivovat selkeästi koulutuksia, joissa kaikilla on keskenään erilaisia kokemustaustoja. Koulutus voidaan kohdentaa myös jollekin tietylle ryhmälle ja suunnitella se heidän tarpeistaan lähtien. Koulutuksen suunnittelu

suositellaan tehtäväksi yhteistyönä organisaation edustajien, kokemusasiantuntijan ja muiden kouluttajien kanssa, kuten koulutuksen muissakin vaiheissa. Budjetissa pitää siis huomioida kouluttajille palkkiot myös suunnitteluun käytetyltä ajalta, sekä arvioida ulkopuolisten luennoitsijoiden palkkiot.

Koulutusryhmän koko on hyvä pitää tarpeeksi pienenä. 10 hengen ryhmässä kaikilla on aikaa osallistua keskusteluun ja tuntea kuuluvansa ryhmään jossa voi luottamuksella jakaa ja ottaa vastaan. Toisaalta isommassa ryhmässä kuulee laajemin ajatuksia ja kokemuksia. Kaikki tämä mahdollistaa koulutettavan näkökulman

laajentumisen. Se myös auttaa suhteuttamaan henkilökohtaista kokemusta omaan viiteryhmään. Jos paikalla on enemmän kuin kolme kouluttajaa ja tilat ovat tarkoituksenmukaiset, niin ryhmä voi toimia myös 20 hengellä.

On suositeltavaa, että ainakin puolet kouluttajista on kokemusasiantuntijoita, joilla on laaja työkokemus. Sillä on ilmeistä, että on vaikea kouluttaa asiaa, joka ei kuulu oman kokemuksen piiriin.

On kaikkien etu, että kokemusasiantuntijoilla on mahdollisuus saada yhtä laadukas koulutus, asuivat he missäpäin Suomea tahansa. Suosituksiamme käytetään laajasti ja saavutamme yhteneväisyyttä, kun kaikki kykenevät tuomaan koulutuksen sisältöön näistä suosituksista yhteisesti tärkeiksi katsottuja asioita. Teksti on pyritty pitämään tarkoituksella sellaisena, että se on kaikkien ymmärrettävissä. Lisäksi olemme tehneet selkeän koulutusrungon esimerkiksi. Esiin on pyritty nostamaan myös yksityiskohtia, jotka auttavat ohjaamaan kohti onnistunutta koulutusta.

KoKoA -Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry edustaa neutraalisti kaikenlaisia kokemusasiantuntijoita. Meille haetaan jäseniksi hyvin erilaisista koulutuksista, sekä välitämme työtehtäviä valtakunnallisesti. Tämä antaa meille paljon asiantuntemusta alasta ja sen muutoksista.

KoKoA
- Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry

ISBN 9789528026617

9 789528 026617